

THE CONCEPT OF "OWNING THE CLASS"

Plamen Glogov, pglogov@abv.bg

Institute of Forestry - Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria

Abstract: What does it mean to be a classy person? Does origin or behavior determine whether one is going to be a classy person? Various semantic connotations of the concept of being a classy person are examined in this paper at the level of personality and definition and categorization in terms of basic moral-aesthetic and philosophical principles and concepts has been attempted. In conclusion, being a classy person is presented as a morally independent category, which is associated with an individual's inherent ability to be free from dependence on both material and spiritual stimuli. A classy person will walk away with the same indifference from both heaven and hell. Such a person is a pure emanation of self-overcoming regardless of the ultimate goal.

Keywords: class, values, Philosophy of Self-overcoming, ethica

ПОНЯТИЕТО „ДА ПРИТЕЖАВАШ КЛАСА“

Пламен Глогов, pglogov@abv.bg

Институт за гората-Българска Академия на Науките, София, България

Резюме: Какво означава един човек да притежава „класа“? Произходът или поведението определят класата на личността? Материалът разглежда различни смислови конотации на понятието „класа“ на ниво личност и прави опит за неговото дефиниране и категоризиране от гледна точка на основни нравствено-естетически и философски принципи и концепции. Заключениеето от проучването представя класата като морално и материално независима категория, която е свързана с иманентна за личността способност за отказ от зависимост както към материални, така и към духовни стимули. Човекът, притежаваш класа, ще си тръгне с еднакво безразличие и от ада и от рая. Той е чиста еманация на себенадмогването без значение от крайната цел.

Ключови думи: класа, ценности, Философия на Себенадмогването, етика.

Понятието „класа“ е употребявано най-често в контекста на т.нар. „социална стратификация“ (Downham, 1954). Според Браун (Brown, 2009) названието му произхожда от латинската дума „classis“ - разред, отряд и носи различни конотации според редица изследователи и философи като Маркс (Marx, 1954), Вебер (Weber, 2015), Гиденс (Giddens, 1981) и др., но с него най-общо се обозначава група от хора (т.нар. „стратум“) със сходен социално-икономически статус, ниво на образование, близки материални и духовни цели и интереси, вкл. политически възгледи. Настоящият материал разглежда значението на думата „класа“ (от латински classicus – „образцов“) не в смисъла на обществен слой, а като своеобразна категория, съдържаща се в природата на отделни личности. Тя е свързана с разпространения често сред всички обществени групи израз „да притежаваш класа“, т.е класата като иманентна особеност - излъчване и сбор от вътрешни качества на човека, с които той може да бъде определен като „притежател“ на класа. Франсоа Митеран, Джаки Кенеди, Франц Бекенбауер, Франк Синатра, Карл Легерфелд - във всички житейски поприща могат да се открият примери за личности притежаващи класа. Но кои са критериите, които детерминират това понятие и свързаното с него поведение? Зависи ли появата му от определени фактори, като възпитание, образование, материална обезпеченост, психическо и физическо състояние на индивида? Възможно ли е класата да се придобие в процеса на личностно израстване или е конституирана още от раждането в субекта? Цел на настоящата разработка е да отговори на тези и други въпроси и да хвърли светлина върху смисъла от този тип поведение и ролята на хората притежаващи класа в житейски и духовен план. Подобно на черната дупка, която се откроява пасивно - посредством движещите се около нея звезди и човекът, носещ в себе си класа, се определя от другите около него и по-лесно бива типизиран, чрез неговите качества и постъпки спрямо тях. В редица отношения той се припокрива с определението за „аристократа“ (от гръцки: „ἀριστέυς“ - благороден произход, елит и „κράτος“ - власт, могъщество), чийто образ се развива двуполусно от социалния вектор и надхвърля историческата рамка, в която първоначално е очертан.

В една научно-описателна енциклопедия от първата половина на миналия век (Penchev, 1941) откриваме следното описание на аристократа: „Истински аристократ не означава да бъде човек по-учен, по-богат или да заема висок държавен или обществен пост. Аристократ означава превъзходящ по естеството си човек, който е тих, кротък, който не обича да се излага на показ, който не обича да бъде надценяван. Аристократът не се мисли за по-способен от другите, нито извършва дела, чрез които се стреми да докаже на другите някакво свое превъзходство. Той е така наречения „стотен човек“. За него е срамно и пошло да бъде надценяван и хвален от другите. Услужливото ласкателство, което тъй лакомо се поглъща от суетните и празните, него го улеснява, а не го гъделичка. Такъв човек англичаните наричат „джентълмен“, което означава благовъзпитан човек, обладаващ следните седем качества: търпение, съчувствие, отсъствие на завист, скромност, учтивост, себепожертвователност, себеконтрол и великодушие. Който има в себе си тези елементи, независимо от това дали е пъдар или директор с голяма заплата, такъв човек е джентълмен. Той не приказва шумно, нито се смее високо из улиците и кафенетата.“ Изброените черти и качества на аристократа спокойно биха могли да се отнесат към тези на „човека притежаваш класа“, като към тях могат да бъдат добавени още елегантност, изисканост, стил, но също и увереност, и себеуважение (Kinder, 2017), (Jackson, 2020), (Fayed, 2017) и др.

Във всяка от цитираните по-горе публикации и много други подобни на тях, които изпълват съвременното интернет пространство, е направен опит класата да бъде дефинирана чрез набор от качества, характерни за хората, които я притежават. Но сякаш липсват по-дълбоки психологически критерии, изведени на базата на анализ на причините и същността на този тип поведение, а единствено на резонанса, който то предизвиква у околните. Той познава различни реакции - от дълбоко възхищение, признание и опити това поведение да бъде имитирано и упражнявано изкуствено (в повечето случаи безуспешно) до естествена завист и дистанция от страна на другите и крайни изводи като този, че демонстрирането на класа е белег на психични отклонения като социопатия.

Ако можем по подобие на Теофраст (прев. Богданов (1980)) (Teofrast, 1980) да възприемем класата като особеност на човешкия характер, тя би могла да се определи като естествено благородство, което се проявява както в излъчването на човека, така и в неговите дела. Наистина това излъчване понякога може да се разпознае в погледа на клошаря и да бъде неоткриваемо в целия блясък на богаташа. На въпроса вродена ли е класата или се придобива с културата на човека, индиректен отговор намираме още у Светоний (ред. Златкова (1981)) (Svetonii, 1981), който описва живота на един от най-благородните и добродетелни императори Тит Флавий Веспасиан. Според автора още докато Тит бил младеж и учил заедно с наследника на император Клавдий - Британик, един гадател по чертите на лицето, съзирайки го, случайно предрекъл, че не Британик, а Тит ще бъде император. Според Светоний „още като момче у него се появили бляскави телесни и душевни дарования, които с възрастта ставали все по-големи: забележителна сила и красота, в която имало колкото привлекателност, толкова и достойнство“. „По природа бил извънредно благ“, „от никой гражданин нищо не отнел“, „зачитал чуждата собственост както никой друг, не приемал дори позволените обичайни дарения“, „потвърдил правото на потомствени привилегии, като не допускал благородниците да го молят за тях“. Тези и редица други постъпки, много от които са в пряко противоречие с установения протокол и дори го превъзхождат морално, показват, че образованието и възпитанието, което придобива Тит (а те за времето си са били на завидно ниво) не са пререквизит за формирането на класата в личността му. Те са по-скоро фактор за нейното развитие, с който нейните критерии и представи могат да се съизмерят, а самата личност да се себепознае (Hegel, 1806) посредством придобитото знание. Подобни изводи могат да се направят от биографиите на известни личности определяни от множеството като носители на естествено благородство и класа от близкото и далечно минало, в това число Леонардо Да Винчи, Джон Лок, Вернер Хайзенберг, Василий Кандински и др. Но наред с тези безспорно положителни исторически герои, класата се открива и у личности, чиито имена се предават на поколенията заедно с тежките им присъди - личности като Велизарий, Салиери, Робеспьер, Чърчил и др.

Класата не е равнозначна на добротата и причината в случая е в несъвършенството на моралните категории „добро и зло“ (Nietzsche, 1886), особено в случаите когато се касае за обществени личности и последиците от техните решения. Ако следваме концепцията на Кант (Kant, 1788), която най-общо гласи, че действията на човека са ограничени от две необходимости - личната свобода и чувството за дълг (водено от съвестта), които при повечето хора са в непрекъснато противоречие, при личностите притежаващи класа, такова противоречие обикновено няма. Тяхната свобода е в унисон със съвестта им, но за разлика от социопатите, тя е обективна и не поставя егото над всичко. При това положение философската концепция, която най-вярно може да обхване и обясни смисъла и поведенческия модел на личностите притежаващи класа е Философията на себенадмогването (Glogov, Glogova and Panorov, 2020), съгласно която смисълът на съществуването е в надмогването на егото. Този стремеж не е самоцелен, а е воден от надличностен императив – социална кауза (на житейско ниво) и поддържане на висшето енергийно състояние на Свръхсъзнанието (на духовно ниво). При личностите притежаващи класа надличностният императив съвпада с категоричния императив на Кант (Kant, 1788), (Кант, 1781), съвестта им като неугасващ маяк ги води към достойното решение, което те в своята природа притежават силата и волята да вземат.

Както повечето черти и особености на човешкия характер е възможно и класата да бъде имитирана, доказателство за това са големият брой сполучливо пресъздадени сценични и екранни образи в киното и театъра от актьори, които в реалния живот са лишени от класа. В живота имитацията на такова поведение може лесно да бъде разкрита. Най-ясно това проличава както в най-дребните, почти незабележими жестове и поведенчески реакции, така и в екстремните моменти, когато човек излиза извън зоната на комфорт и в него се проявяват естествено волята за оцеляване и волята за власт постулирани от Дарвин (Darvin, 1859) и Ницше (Nietzsche, 1922). Един цитат от разказа на О. Хенри (Henri, 1975) „Пътища“ описва много образно това разкриване на псевдоаристократа: „Лицето на Благородният Додсън мигом се промени - сега на него се четеше студена жестокост, примесена с неумолима алчност.

От това лице надникна душата на човека - както понякога от прозореча на почтена къща надниква лице на злодей". Важно е да се отбележи, че хората определят кой притежава класа и кой не. Затова тази своеобразна титла е субективна. В голяма част от случаите тя включва освен личностната харизма на човека и силата на неговото дело – отдаденост на обществена кауза и саможертва. По тази причина сред обществените фигури носещи класа у нас са исторически личности като Васил Левски, генерал Владимир Вазов, Петър Дънов, цар Борис III и др. до съвременни популярни личности – артисти и певци като Невена Коканова, Стойчо Мазгалов, Васил Петров, Камелия Тодорова и др. В световен план в това понятие се включват политически и обществени фигури като Махатма Ганди, Маргарет Тачър, Принцеса Даяна до актьори (и техните екранни превъплъщения) като Хенри Фонда (съдебен заседател 8 от филма „12 гневни“), Клинт Истууд („Добрият” от „Добрият, лошият и грозният“, „Кралицата” Хелън Мирън (“Елизабет II”), Шон Конъри („Агент 007”) и Крис Нот (“Тузарят от „Сексът и градът”). В последния пример тази еkleктика от реални хора и измислени персонажи на пръв поглед само доказва, че хората определят онези измежду тях, които носят класата в себе си и това е в съответствие с втория принцип на Философията на себенадмогването - „ние себенадмогваме чрез другите“ (Glogov, Glogova and Panorov, 2020).

Зад поведенческия маниер и излъчването на личностите притежаващи класа се крият няколко съществени особености - техните реакции и постъпки могат да бъдат обединени от едно правило - „те изглежда че могат да имат всичко, но сякаш не желаят нищо за самите себе си“ (нито материални, нито духовни облаги). При тези личности се наблюдава иманентно по-слаба връзка с егото, отколкото при останалите хора. Достойнството при тях не е свързано със собственото „Аз“, а с надличностния императив за справедливост. Затова те рядко отвърщат на личните обиди и нападки, но са способни на силна реакция, ако бъде накарнено достойнството и заплашен животът на другите. Поради отдалечеността си Егото на хората притежаващи класа не може да бъде подчинено, не може да бъде изкушено нито от доброто, нито от злото.

Пътят на хората притежаващи класа е като виадукт, по който всеки би могъл да премине, но не всеки може да построи. Минавайки над света той дава път на много други пътища под себе си. Краят му е такъв, какъвто е и самият път - извисен. Казват, че по стълбите към гилотината Робеспьер помолил палача: „Подайте ми ръка! На връщане няма да ви искам тази услуга...“. Последната мисъл на благородния човек е мисълта за другите, дори ако тя е да ги накара да се усмихнат. Преди да издъхне в дома си сред семейството, великият наш съвременник - композиторът маестро Енио Мориконе беше написал прощални писма на своите роднини и приятели, в които им изказваше благодарност, че е споделил живота с тях.

Вероятно всеки от нас познава личности, които притежават класа, възхищава се от тях и се радва на компанията и приятелството им. Може би някои от вас са такива, но никога няма да го признаете дори пред себе си, именно защото носите класа, която ви кара да поглеждате отвъд огледалото - към другите. Настоящият материал е опит да бъде обяснена част от природата на този тип хора, за да бъдат съхранени такива, каквито са. Те са не по-малко застрашени от орлите, които макар и силни и реещи се високо в своя полет имат нужда от скала, на която да кацнат. Ако позволим на пошлостта ни да завладее земята, те ще уважат решението ни, но ще останат в небето високо над нас и ще продължат да кръжат по своите невидими за нас траектории, докато умрат. Разбрахме, че класата е тяхната скромна дарба, но вместо повърхностно да им подражаваме или в изблик на завист умишлено да опитваме да ги унищожим, можем да ги подкрепим в техните инициативи, да вникнем в принципите, които природата по естествен начин ни разкрива чрез поведението на такива хора, в поуките от решенията, които взимат, защото те са предназначени не за тях самите, а за всички нас.

LITERATURE (ЛИТЕРАТУРА)

- Brown, D. F.**, (2009). Social class and Status. In: Mey, Jacob (ed.). Concise Encyclopedia of Pragmatics. Elsevier. p. 952. ISBN 978-0-08-096297-9.
- Darvin, Ch.**, (1859). Proizhod na widowete (translation Hr. Kantardziev) (in Bulgarian). Publisher NARIZDAT, Sofia, Bulgaria, 1946, p. 607. / [Дарвин, Ч. (1859). Произход на видовете. (прев. Хр. Кантарджиев). НАРИЗДАТ, София, 1946, 607с.]
- Downham, J. S.**, (1954). Social Class in Sample Surveys. The Incorporated Statistician, 5(1), 17-38.
- Fayed, A.**, (2017). What does it mean to be classy? Quora. <https://www.quora.com/What-does-it-mean-to-be-classy>
- Giddens, A.**, (1981). The Class Structure of the Advanced Societies. Hutchinson, London. p. 366.
- Glogov, P., Glogova, V., Panorov, P.**, (2020). Sashnost i principii na filosofiata na sebenadmogvaneto (in Bulgarian). Filosofski opiti. University publishing "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria (15), pp. 90-115. / [Глогов, П., Глогова, В & Паноров, Р. (2020). Същност и принципи на философията на себенадмогването. Философски опити. Университетско издателство „Неофит Рилски“, Благоевград, (15), 90-115.]
- Hegel, G.**, (1806). Femenologia na duha (translation G. Donchev) (in Bulgarian). Publisher "Iztok-zapad", 2011, p. 632. / [Хегел, Г. (1806) Феноменология на духа (превод Г. Дончев). Издателство „Изток-Запад“, 2011. с. 632.]
- Henri, O.**, (1975). Izbrani razkazi (translation T. Valchev) (in Bulgarian). Publisher "Narodna kultura", p. 507. / [Хенри, О. (1975). Избрани разкази (прев. Т. Вълчев). Изд. Народна култура. 507 с.]
- Jackson, J.**, (2020). How To Be Classy. 21 Characteristics of an Elegant & Sophisticated, Woman. Hello Bombshell! <https://hellobombshell.com/how-to-be-a-classy-woman/>
- Kant, I.**, (1781). Kritika na chistia razum (translation Cecko Torbov) (in Bulgarian). Publisher BAS, 1992, p. 850. / [Кант, И. (1781). Критика на чистия разум. (прев. Цеко Торбов). Изд. БАН, 1992, 850с.]
- Kant, I.**, (1788). Kritika na prakticheskia razum (translation Cecko Torbov) (in Bulgarian). Publisher BAS, 1993, p. 241. / [Кант, И. (1788). Критика на практическия разум. (превод: Цеко Торбов). Изд. БАН, 1993, 241с.]
- Kinder, S.**, (2017). 23 Characteristics of a classy lady. Empowering women now. <https://empoweringwomenow.com/23-characteristics-of-a-classy-lady/>
- Marx, K.**, (1954). Kapitalat. T. 1 (in Bulgarian). Publisher BKP, Sofia, Bulgaria, p. 808. / [Маркс, К. (1954). Капиталът. Т.1. Изд. БКП, София, 808 с.]
- Nietzsche, F.**, (1922). Volia za vlast (translation P. Gradinarov) (in Bulgarian). Publisher Zahari Stoianov, 2009, p. 723. / [Ницше, Ф. (1922). Воля за власт. (прев. П. Градинаров) Изд. Захари Стоянов, 2009, 723 с.]
- Nietzsche, F.** (1886). Otvad dobroto i zloto (translation Kileva-Stamenova, P.) (in Bulgarian). Publisher Zahari Stoianov, 2009, p. 254. / [Ницше, Ф. (1886). Отвъд доброто и злото. (прев. Килева-Стаменова, Р.). Изд. Захари Стоянов, 2009, 254 с.]
- Penchev, D.**, (1941). Nauchno-opisatelna enciklopedia. T. 1 (in Bulgarian). Izdanie na avtora. Printing house "Grafia", p. 168. / [Пенчев, Д. (1941). Научно-описателна енциклопедия. Т.1. Издание на автора. Печатница „Графия“, 168 с.]

-
- Svetonii**, (1981). Dvadesette cezari (edited A. Zlatkova) (in Bulgarian). Library "Biblioteka za antichna literatura "Hermes"", p. 353. / [Светоний (ред. А. Златкова) (1981). Дванадесетте цезари. Библиотека за антична литература „Хермес“. 353 с.]
- Teofrast**, (1980). Karakteri (translation B. Bogdanov) (in Bulgarian). Publisher "Narodna kultura", p. 164. / [Теофраст (прев. Б. Богданов) (1980). Характери. Изд. Народна култура. 164 с.]
- Weber**, M., (2015). Classes, Stände, Parties. In: Weber's Rationalism and Modern Society: New Translations on Politics, Bureaucracy and Social Stratification. Edited and Translated by Tony Waters and Dagmar Waters, 37–58.
-

PLAMEN GLOGOV

Chief Assistant Dr.

pglogov@abv.bg

Institute of Forestry - Bulgarian Academy of Sciences

Sofia, Bulgaria

AUTHOR'S DATA WERE PUBLISHED ACCORDING GDPR RULES OF THE JOURNAL

ISSN: 2367-8038

Съставители
Петко Ст. Петков
Галина Богданова

Editors
Petko St. Petkov
Galina Bogdanova

Материалите в сборника са обект на авторско право. Разрешава се безвъзмездното ползване на техни електронни/ хартиени копия само за лична употреба или обучение, при пълно цитиране на текущата страница и след писмена декларация от цитиращия за липса на търговски намерения.

This work is subject to copyright. Open and free of charge use of digital/hard copies of publications is granted only for personal or educational use, with full citation of the current page, and after written declaration of the quoting side for not-commercial intention.

Научната поредица е регистрирана в НАЦИД с № 1209

Science series has been registered in NACID with No. 1209

© **Авторски колектив, 2021**

© **Authors` Group, 2021**

Техническо редактори:
Калина Сотирова-Вълкова
Николай Ноев
Паскал Пиперков

Technical editors:
Kalina Sotirova-Valkova
Nikolay Noev
Paskal Piperkov

www.math.bas.bg/vt/kin

ISSN: 2367-8038

том 7, брой 1 (10)/2021
vol. 7, issue 1 (10)/2021